

האסיר מו'די אבו'ג'אמע לפני הירצחו: תמונותיהם של אלכס ליבק (צלם, חדשות) ונענת סרגוסטי (קרוב למצלמה: איציק מרדכי)

בשלב הראשון עלתה האפשרות שראשיהשב"כ וכל המעורבים בדבר יתפטרו בשקט, וכי בכך יסתיים העניין. הצעה זו נדחתה על הסף על-ידי כל הנוגעים בדבר — שימעון פרס, יצחק שמיר ואנשיהשב"כ עצמם. לאחר מכן סירבו בתוקף למנות ועדת-חקירה ממלכתית לבדיקת הפרשה.

בעיקבות הבירור החליט היועץ המישפטי, יצחק זמיר, שיש למסור את העניין לחקירת המישטרה. התלונה הוגשה ב־12 במאי 1986 למפכ"ל, בדירתו הפרטית. כתוצאה מכך נערך מעיין-פוטש על-ידי הממשלה: זמיר הודח ב־6 ביוני, ובמקומו מונה במפתיע יוסף חריש, שופט מחוזי כמעט אלמוני. מכיוון שזמיר הודיע כבר בפברואר על כוונתו להתפטר, לא היתה זאת הדיחה רישמית. חריש לא יכול היה לבטל את תלונתו של זמיר, ועל כן המשיכה המישטרה בחקירתה. אולם ב־24 ביוני ערכה הממשלה פוטש נוסף: במהלך לילה קרחתני הוסכם עם נשיא-המדינה שהוא יעניק חנינה לראש השב"כ ולשלושת שותפיו-לפשע. הנשיא עשה זאת, כדבריו, כדי "לשיץ קץ למחול-השדים". לפני כן התפטר ראשיהשב"כ — אך לא שאר המעורבים.

נגד חנינה זו הוגשו כמה עתירות לבג"ץ. אחרי שמקבלי החנינה הודו בתצהיריהם בפירוש שהם ביצעו את העבירות שיוחסו להם בתלונת זמיר (רצח, הדיחה ומתן עדויות-שקר), קבעו שניים משלושת השופטים העליונים (הנשיא מאיר שמגר וסגניו, מרים בן-פורת) שהנשיא היה מוסמך לתת את החנינה. השופט השלישי, אהרון ברק, שלל סמכות זו.

בפסק-הדין נקבע שהוא ניתן על-סמך הבטחתו של היועץ המישפטי החדש להמשיך בחקירת כל הדרגים, ובכללם הדרג המרמתי — הבטחה שסותרת את החלטתו הקודמת, להפסיק את החקירה.

בעיקבות פסק-הדין, העניק הנשיא חנינה גם לשאר המעורבים מקרב אנשי השב"כ.

פרק ד': ההמשך

בחקירת המישטרה עומדות זו מול זו שתי גירסות: טענתו של ראשיהשב"כ שהוא פעל "בסמכות וברשות", וטענת ראש-הממשלה-לשעבר יצחק שמיר, ששללה זאת.

מצב של גירסה-מול-גירסה, כשאין עדים ישירים אחרים, אינו נדיר במישפט (למשל במישפטי-שוחד). במקרה כזה יכולים החוקרים להגיע למסקנה שהם מאמינים לצד אחד, ואינם מאמינים לצד שני. למשל: אם יש עדויות מסייעות המחזקות גירסה אחת, כגון שיחות עם אנשים נוספים מייד אחרי האירוע, ותימוכין אחרים.

אם תחליט הפרקליטות להאמין לגירסת שמיר, תסתיים בכך הפרשה מבחינה פורמאלית, מכיוון שכל אנשי השב"כ כבר קיבלו חנינה. אם יאמינו לגירסת ראשיהשב"כ, כאילו קיבל מראש-הממשלה יצחק שמיר הוראה לרצוח כל "מחבל" שישתתף בפיגוע-מיקוח, וכי קיבל גם היתר למסור עדויות-שקר — עשוי להיווצר מצב אשר יכריח לפתוח בהליכים נגד שמיר, ואולי גם נגד פרס.

שאלות אחרות שנשארו פתוחות: האם מסר שמיר לפרס על מהלך הרכבים בשעת העברת ראשות-הממשלה? האם מסר ראש-השב"כ כאותה העת לפרס מידע על כך? האם ידע פרס על מעשים בלתי-חוקיים שנעשו על-ידי ראשיהשב"כ אחרי שפרס נכנס לתפקידו כראש-הממשלה, הממונה על השב"כ?

על כן יתכן מאוד שפרשת-השב"כ, שנפתחה בגלל רציחתם של שני אסירים כפותים, לא תסתיים גם עם תום החקירה המישטרית. יתכן כי תטיל את צילה גם על השנים הקרובות.

האסיר טובחי אבו'ג'אמע לפני הירצחו: תמונתו של שמואל רחמי (מעריב)